

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗВО «УКРАЇНСЬКИЙ КАТОЛИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Гуманітарний факультет

Кафедра культурології

Дипломна робота на тему:

Репрезентація архетипу «селянина» у творчості виконавців хіп-хопу Кургана
й Агрегата

Студента IV курсу

групи ГКУ 17/Б

Мусієвського Владислава

Науковий керівник:

Богдан Шумилович,

Доцент кафедри культурології Гуманітарного факультету

Львів 2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ I. МУЗИЧНА ІНДУСТРІЯ	9
1.1. Місце в індустрії.	9
1.2. Характеристика гурту.	10
1.3. Актуальність творчості.....	10
1.4. Люмпен-реп.	13
РОЗДІЛ II. КУРГАН І АГРЕГАТ І ІНТЕРНЕТ	16
2.1. Коротка біографія.	18
2.2. Коментарі.....	21
2.2.1. Критики, Публічні особи, Медіа.....	21
2.2.2. Коментатори.....	25
РОЗДІЛ III. АНАЛІЗ ТВОРЧОСТІ ГУРТУ	31
3.1. Вступ.	31
3.2. Хронологія.	32
3.3. Курган і Агрегат.	35
3.3.1. Агрегат.	35
3.3.2. КурганРам.	36
3.3.3. КурганМан.....	38
3.4. «Квантовий суржик».	40
ВИСНОВКИ	43
Актуальність.	43
Архетип.	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ	46

ВСТУП

Говорячи про сучасну культуру та її репрезентацію в медіа, дуже важливим є називати речі своїми іменами. Втім, визначення і присвоєна якогось «ярлика» з кожним днем та трендом¹ стає все важчим: різні культурні феномени прямують до об'єднання у великі групи і пізнішого поділу цієї великої сукупності на спеціалізацію. Наприклад, в музиці ще досить недавно існувало безліч різноманітних стилів, які дуже важко можна було віднести до однієї групи і знайти між ними щось більш спільне, окрім самого факту, що це – музика. Втім, останнім часом все частіше зароджуються все нові прояви локального, які досить вдало та доречно протистоять глобалізації, пропонуючи нові актуальні та, перш за все, контекстуальні твори, якщо говорити саме про культуру та мистецтво, в яких кожен представник локальної громади зможе зчитати щось близьке по духу і добре знайоме. Єдине, що може запропонувати локальний продукт на противагу глобальному, – апеляція до індивіда та загравання з емоціями, викликаючи перш за все ностальгійні почуття та відсилаючись до найвиразніших емоційних спогадів, метафор та аналогій. Окрім цього, локальний продукт також часто сприймається краще через протилежність свій – інший, в якій він якісно відрізняється від іноземних аналогів.

Одним з найяскравіших представників подібного локального продукту в сучасній Україні є гурт Курган і Агрегат (далі КіА). Особливість гурту полягає в тому, що його учасники свідомі свого походження і вдало його обігрують, не вдаючись до притворства, поводячись на сцені так само, як і вдома, про що вони неодноразово заявляли, і що легко прослідкувати завдяки їхнім сторінкам в соціальних мережах. Багато з музичних критиків характеризують творчість

¹ Синонім слова тенденція.

учасників гурту як «нову щирість»² через простоту в комунікації і відмову від «сценічності». Термін «нова щирість» не новий, його часто пов'язують з метамодернізмом. Характеризуючи прояви «нової щирості» на теренах пострадянського (зокрема російського) простору, російський філософ Михайло Епстайн у своїй книзі говорить:

Постконцептуалізм, або нова щирість, є експериментом аби реанімувати «занедбані» та мертві мови з оновленим піднесенням любові, сентиментальності та ентузіазму, щоб побороти іншування. Якщо абсурд домінує в концептуалізмі, постконцептуалізм рухається в напрямку ностальгії: акцентування на ліричності поглинає анти-ліричний матеріал, що складається з відходів ідеологічної кухні, хибних консервативних кліше та запозичених іншомовних слів³.

Ця теза дуже вдало підсумовує природу творчості гурту Курган і Агрегат та йому подібних. Справа в тому, що одним з ключових інструментів конструювання архетипу селянина (як його називають самі виконавці «силяна»⁴), а також одним з ключових маркерів, які забезпечують гурту своєрідність та впізнаваність є суржик, про статус якого досі відбуваються суперечки серед дослідників, а через досить недавню історію дослідження досі важко визначити, як саме його варто класифікувати:

Усі зазначені історичні та політичні події призвели до того, що українсько-російський мовний гібрид залишається основним (або навіть єдиним) засобом спілкування багатьох громадян України. Як зазначають вітчизняні лінгвісти, суржик став настільки звичним, що його інколи навіть називають «третьою мовою» поряд з українською і російською⁵.

Якщо спробувати окреслити суржик та дати йому визначення, то варто почати з первинного значення, яке мало це слово: «суміш зерна пшениці та жита, жита й ячменю, ячменю й вівса і т. ін.»⁶. Очевидно, що природа походження цього слова бере свій початок з агрокультури. Це походження,

² Слободянюк П. Чому репер Курган — головний художник у сучасній українській музиці [Електронний ресурс] / Павло Слободянюк // Слух. — 2019. — Режим доступу до ресурсу: <https://slukh.media/texts/kurgan-biblioteka-win/>.

³ Epstein M. Russian Postmodernism: New Perspectives on Post-Soviet Culture / M. Epstein, A. Genis, S. Vladiv-Glover. — New York: Berghahn Books, 2016. — 146 с. — (1).

⁴ Авторський неологізм, авторство належить гурту Курган і Агрегат; діалект; синонім слова селянин.

⁵ Томіленко Л. М. Суржик як об'єкт наукових досліджень і дискусій / Л. М. Томіленко. // Мовознавство. — 2014. — №4. — С. 69–70.

⁶ Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. — К.: Наукова думка, 1970—1980.

швидше за все, створює підстави говорити про те, що суржик притаманний здебільшого вихідцям з села. Та дослідниця Лариса Масенко в одній зі своїх праць стверджує, що формального дослідження та обстеження суржикомовних середовищ ніколи не проводилось і єдине, що дає підстави стверджувати про притаманність суржика жителям села, є загальні спостереження, які, втім, ніяк статистично не підкріплені⁷. Говорячи ж про друге визначення суржика, то, відповідно до Академічного тлумачного словника української мови: «суржик – елементи двох або кількох мов, об'єднані штучно, без додержання норм літературної мови; нечиста мова»⁸. Тож, стає зрозумілим, що суржик не лише є прикладом нелітературної мови, але й часто приписується жителям сільської місцевості і тому є однією з визначних рис архетипу «силяна» в творчості гурту Курган і Агрегат, нарівні з візуальними та текстуальними посиланням до сільської тематики і прямою апеляцією до походження учасників гурту (офіційні сторінки гурту в соціальних мережах часто названі Селюки, також сувенірна продукція гурту супроводжується цим надписом).

Сам суржик не є новим феноменом у медійній сфері, а гурт КіА не є першовідкривачами його використання в музичній чи творчій сфері. Задовго до цього в українській літературі суржик використовували різні автори з не менш різними цілями. Більше того, велика кількість досліджень суржика спирається не стільки на «польове дослідження», скільки на аналіз суржика в художній літературі. Яскравим прикладом цього є стаття Наталі Дзюбишиної-Мельник «Суржик і Суржикізми: стилістичні ресурси», в якій вона описує та досліджує «використання росіянізмів-інтерферентів (суржикізмів) у художніх текстах з кінця ХІХ до початку ХХІ ст.»⁹. В статті вона також визначає мету використання суржикізмів в текстах, основною з яких є «творення сарказму

⁷ Масенко Л. Між мовою і язиком / Лариса Масенко. – Київ: Видавничий дім "Киево-могилянська академія", 2011. – 34 с

⁸ Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. — К.: Наукова думка, 1970—1980.

⁹ Дзюбишина-Мельник Н. Суржик і суржикізми: стилістичні ресурси / Наталія Дзюбишина-Мельник. // Наукові записки НАУКМА. – 2010. – №111. – С. 17.

через самохарактеристику (у мовних партіях) персонажів», а також створення протиставлення та якісну оцінку між селом та містом, де село сприймається позитивно, а місто – негативно¹⁰. Загалом, подібний поділ і оцінку можна прослідкувати також як в творчості КіА, так і в деяких інтерв'ю (спільний проект Кургана (одного з членів гурту) та медіакоманди *contrabass promo* – «Zmova»¹¹).

Загалом, з розвитком медійного простору та можливостей транслювати свої думки та творчість, очевидно, культурні і мистецькі продукти почали плавно переходити у новий медійний формат з більшою кількістю споживачів та більшим інструментарієм, доступним до опанування майже кожним бажаючим. Разом з цим, проявляється тенденція на перехід суржика у новий вимір: «Сучасний суржик переріс стилістичний діапазон ужиткового мовлення і впевнено проникає в літературні і музичні тексти, мову телебачення і преси, чому активно сприяє постмодерна рецепція дійсності в українській мистецькій парадигмі та шоу-бізнесі»¹². Яскравими прикладами цієї тенденції є не лише гурт Курган і Агрегат, але й велика кількість інших виконавців, як, наприклад, Кузьма Скрябін, Верка Сердючка, Брати Гадюкіни та інші.

Втім, «медійний» суржик продовжує традицію саркастичності та висміювання, яка бере свій початок ще з художньої літератури. Так, для прикладу, досить відомими є сатиристичні п'єси українського митця Леся Подерв'янського, які переповнені суржикізмів та «низової культури». Окрім того, дуже часто суржик та використання образу сільського жителя зустрічається на телебаченні в рамках комедійних телешоу, таких як, наприклад, «Ліга Сміху» телеканалу «1+1». Серед учасників даного телешоу,

¹⁰ Там само.

¹¹ ZMOVA: Курган у Національній бібліотеці імені Вернадського [Електронний ресурс] // *contrabass promo*. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=WNGjoJR2BJM>.

¹² Ціхоцький І. Антисуржик: у пошуках мовної ідентичності / Іван Ціхоцький. // Вісник Львівського університету. – 2012. – №57. – С. 365.

що експлуатують подібний образ в гумористичних цілях, можна відмітити «VIP Тернопіль», а також «Стоянівка».

Говорячи ж про архетипність Курганівського «силяна», варто відзначити, що критерії архетипності частково, а не цілком, запозичують властивості, які надав цьому поняттю Карл Густав Юнг, а саме – колективне несвідоме. В основному, протягом свого дослідження я звертатимусь до поняття архетипу в масовій культурі та статей, які її описують. Справедливим було б сказати, що термін може розширюватись та змінюватись, не обов'язково залишаючись в первинній формі, якої йому надав його автор. Говорячи про нього (архетип) в контексті масової культури, можна сказати, що «архетипи представляють собою системи установок, які одночасно є і образами, і емоціями»¹³. Більше того, в масовій культурі задля спрощення архетип може уособлювати собою збірний образ певного об'єкту, суб'єкту чи явища, який часто може уподібнюватись до стереотипу, з властивими йому спрощеннями. У випадку масової культури розрізнення архетипу і стереотипу стає важким. Тим не менш, враховуючи тезу авторів статті про те, що «Юнг припустив, що несвідоме знову і знову проектує деякі схеми, апріорно формуючі уявлення людини. Ці схеми він назвав архетипами»¹⁴ можна зробити висновок, що стереотип є нічим іншим, ніж дуже спрощеним архетипом, адже колективне несвідоме формує схеми та структури мислення, приписує об'єкту характеристику, окреслює його форму. Протягом дослідження ролі «силяна» у творчості гурту Курган і Агрегат, я дійшов до висновку, що «силян» є нічим іншим, ніж архетип, адже протягом своєї творчості учасники гурту самі поступово характеризують і окреслюють форму ліричного героя у своїй творчості, тим самим закріплюючи в уяві слухачів певні схеми уявлень про те, яким є «силян». Вони наповнюють образ контекстом та нав'язують йому певні критерії поведінки, які проявляються у

¹³ Злотникова Т. Архетип как код массовой культуры / Т. Злотникова, В. Мазилев, Г. Нажмудинов. // Ярославский педагогический вестник. – 2015. – №6. – С. 195–203

¹⁴ Там само.

його мовленні (суржик та нецензурна лексика), способі мислення (те, що «силян» цікаво і про що він говорить у треках), зовнішньому вигляді, походженні (очевидним є маркер місця у творчості, адже неоднаразово акцентується увага на тому, що ліричний герой – сільський житель, а суржик як можливий варіант діалектизму дає можливість слухачеві припустити, звідки саме (якого району) походить «силян»). Використовуючи уже несвідомі колективні уявлення про те, як виглядає, поводить ся та про що думає чи говорить виходець з села, виконавці вміло сформували своєрідний архетип сільського жителя, яким, швидше за все, продовжать користуватись наступні виконавці. Про те, що ці уявлення є колективними і несвідомими (серед більшості споживачів) та все ж усвідомленими митцями, які користуються цими уявленнями, також свідчить феномен «люмпен-репу», про який йтиметься пізніше; якщо коротко, то приблизно в один і той же час у різних кутках України почали з'являтися подібні колективи, які займались дослідженням, експлуатацією та популяризацією подібного образу. Додатковим аргументом тези про конструювання виконавцями саме архетипу, а не, наприклад, образу чи стереотипу також можна вважати тезу Сергія Аверінцева, філолога-славіста та літературознавця: «архетип співставний з такими поняттями, як «колективне несвідоме», «творчість», «емоції», «форма», «епітет», важливе співставлення – з поняттям «навіювання»; не менш важливим і найменш врахованим зазвичай іншими дослідниками – «мистецтво»»¹⁵. Втім, вдале конструювання архетипу «силяна» створило для виконавців окрему проблему, адже при усьому бажанні, учасникам гурту навряд чи вдасться позбутись порівнюванням них самих та їхньої творчості з сконструйованим «силянном».

¹⁵ Там само.

РОЗДІЛ І. МУЗИЧНА ІНДУСТРІЯ

1.1. Місце в індустрії.

Говорячи про гурт Курган та Агрегат у 2021 році, потрібно усвідомлювати, що творчість гурту існує вже понад 7 років і, відповідно, існує щонайменше кілька текстів, присвячених феномену гурту та його стилістики, а також безпосередньо творчості. Та все ж, досить важко точно визначити їхню роль у сучасній українській музичній індустрії: не можна сказати, що вони досі належать до маловідомих виконавців, їхні відеокліпи набирають мільйони переглядів, їхні концерти завше популярні, вони часті гості на фестивалях хоча все ж важко їх порівнювати з очевидно відомими та популярними виконавцями, які набагато довше і частіше залучені в медійний простір і фактично домінують в ньому: Монатік(482 439 720¹⁶ переглядів¹⁷), Дзідзьо(487 602 890 переглядів¹⁸), Океан Ельзи(293 750 046 переглядів¹⁹), Настя Каменських(NK)(514 246 432 перегляди²⁰), Тіна Кароль(222 934 366 переглядів²¹), Оля Полякова(336 654 015 переглядів²²) (станом на 10.03.2021).

Справедливим було б віднести гурт Курган і Агрегат до неявного андерграунду²³: про них пишуть та говорять, багато хто знає про їхнє

¹⁶ Загальна кількість переглядів відеокліпів на медіахостингу YouTube(загальнодоступна інформація). На жаль, доступу до кількості прослуховувань на різних стрімінгових платформах, таких як Spotify та AppleMusic немає, хостинги самі вирішують яку статистику озвучувати, єдиний сайт, який не приховує статистику – YouTube та YouTube Music, (саме тому, апелюю саме до них).

¹⁷ Статистика переглядів YouTube-каналу «MONATIK» [Електронний ресурс] // MONATIK. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: https://www.youtube.com/c/MONATIK_official_channel/about.

¹⁸ Статистика переглядів YouTube-каналу «DZIDZIO» [Електронний ресурс] // DZIDZIO. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/c/dzidzio/about>.

¹⁹ Статистика переглядів YouTube-каналу «Океан Ельзи» [Електронний ресурс] // Океан Ельзи. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/c/okeanelzyofficial/about>.

²⁰ Статистика переглядів YouTube-каналу «NKofficial» [Електронний ресурс] // NKofficial. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/c/NKofficial/about>.

²¹ Статистика переглядів YouTube-каналу «Тіна Кароль» [Електронний ресурс] // Тіна Кароль. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/c/TinaKarol/about>.

²² Статистика переглядів YouTube-каналу «Оля Полякова» [Електронний ресурс] // Оля Полякова. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/c/PolyakovaOfficial/about>.

²³ Андеграунд (з англійської under – під та ground – земля) – відносно сучасний термін, яким позначають неформатні, відмінні від норми руху у музиці та мистецтві, дуже часто до андеграунду причислюють представників суб- та контркультури. Також, цей термін часто вживають до маловідомих гуртів та виконавців, слухачі яких часто обмежуються відносно малочисельною спільнотою.

існування та їхню творчість, та все ж, розмови та згадки про КіА зводяться лише до кількох журналів, які спеціалізуються на музиці, великі медіа ігнорують їхню творчість і взагалі не освітлюють її. Це можна пояснити кількома факторами: нецензурна лексика, якою не соромляться користуватись виконавці, нестандартний спосіб мовлення (суржик), а також маргінальні образи, якими користуються учасники гурту.

1.2.Характеристика гурту.

Курган і Агрегат з початку своєї творчості прославились кількома елементами, які є взаємодоповнюючими: суржик як стиль мовлення притаманний населенню регіонів Центральної та Східної України, зокрема селянам; суміш української та російської мов, включно зі словами, вимовою та правописом; велика кількість різних діалектних слів, нецензурна лексика, сільська тематика (на початку творчості), а також вдале зчитування культурних кодів та їх інтерпретація, яка часто апелює до сентиментальних почуттів слухача та його спогадів, а також трікстерство²⁴. Важливим також є те, що усі з цих елементів (окрім сільської тематики) постійно супроводжують виконавців як на сцені, так і медійному та звичайному житті, про що можна стверджувати завдяки їхнім соціальним мережам, тому як вони себе поведуть в медійному просторі, інтерв'ю, а також зі слів самих виконавців та інших медійних персон, які контактували з ними.

1.3.Актуальність творчості.

Творчість гурту варто рахувати з 2012 року, адже саме тоді вони зняли своє перше відео «Лове». Щоправда в загальний доступ відео потрапило лише через два роки, у 2014, завдяки медіахостингу YouTube. Загалом, початок 2010-их років був дуже багатим на подібну тематику. Так, у 2013 році у рамках проекту «Жлоб-арт» вийшла книга «Жлобологія», яка апелює до тих же

²⁴ Трікстер(з англійської trickster – шахрай) – міфологічний архетип; блазень-пустун, який не піддається загальноприйнятим правилам, дуже часто в міфах «змінює правила гри», ховаючись за маскою невігластва, створює помилкове враження переваги у свого опонента і, в результаті, обхитрює/перемагає його.

образів, які зображуються і висміюються у перших відеокліпах гурту Курган і Агрегат. Єдина різниця між інтерпретованими образами – назва та невеликі особливості. В обох випадках, мова йде про жителів сіл, а також своєрідне протистояння міста та села, точніше міста і вихідців з села, їхню неготовність та неможливість повноцінної асиміляції та існування в рамках нових правил та практик. Та все ж, ключовою відмінністю між обома прикладами – особливості і підхід до критики: в «Жлобології» розглядається малоосвічена група населення міст, яка переважно походить з сільської місцевості і була заселена стрімко і масово в часи індустріалізації та повальної урбанізації.

Стрімкий і масовий підхід відрізав у переселенців можливість плавно, поступово та свідомо асимілюватись, прийнявши «нові правила гри/життя», а також мотивацію для цієї асиміляції. В усіх роботах «Жлоб-арту» висміювання виразне, карикатурне та очевидне. Воно несе в собі мету самоіронії та свідомості сприйняття, намагаючись побороти внутрішнього жлоба, який несвідомо існує в кожному з нас, і єдиний спосіб його побороти – усвідомити: «Кожен з нас апіорі є жлобом²⁵». В той же час, Курган і Агрегат намагаються зробити те ж саме, але їхній підхід кардинально протилежний: замість маргіналізації та агресивного висміювання подібного образу, вони його героїзують, перетворюють в «силяна», сільського простака, якому притаманна велика кількість негативних рис, зокрема нецензурна лексика, обмеженість сприйняття світу, яка проявляється у порівнянні усього з тими категоріями, якими він мислить. Напряму силян з'являється лише в кількох треках, зокрема у «В ставку кораблі», в якому відбувається чітке протиставлення «силяна» та «мажика²⁶», типового представника міського життя в уявленнях «силяна». В цій композиції відбувається також додаткова іронія над стереотипними уявленнями: дівчина обирає замість «мажика» «силяна» та переїздить з міста у село, що кардинально протилежне звичному стереотипу. На противагу

²⁵ Олійник Є. Навіщо культурі жлоби? [Електронний ресурс] / Євгенія Олійник // Радіо Свобода. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.radiosvoboda.org/a/25040329.html>.

²⁶ Авторський неологізм, авторство належить гурту Курган і Агрегат; діалект; означає заможного містянина.

бажанню урбанізуватись та втекти з села до міста, у якому більше можливостей і яке стало досить ідеалізованим образом нового яскравого та щасливого життя для селян, відбувається романтизація сільського життя та побуту, а усі ролі отримують переосмислення: «мажик», міський житель при грошах, виявляється невдахою, «силян», селянин, який має малооплачувану роботу (роздає листівки), виявляється альфа-самцем, а замість урбанізації – бажання переїхати в село, яке втілюють в життя герої кліпу. Протиставлення міста і села також проявляється в треці «Кровавий кулак», де «силяни» також перемагають «городських» але уже в звичайній сутичці²⁷. Також, окремої уваги заслуговує «Сельська клятва», відео гумористичного характеру, в якому один з учасників гурту декларує свою клятву не зраджувати «сільським стандартам», зокрема: *«ніколи не статъ городским»*, *«не подкатувать штани снизу»*, *«называть девок - телками»*²⁸.

Найважливішою різницею між «культурною елітою» та їх «Жлоб-артом» та Курганом і Агрегатом з його «силянком» – їх статус і відповідне ставлення до зображуваного: автори, залучені до «Жлоб-арту» висміюють нижчий за них клас, що призводить до звинувачення перших в снобізмі, в той час як КіА говорять про той же соціальний прошарок, з якого походять самі, що унеможливило снобізм і надмірну зневагу(де-юре).

Також, говорячи про тренди десятих років двадцятого сторіччя, варто згадати ще низку виконавців, які подібно до КіА та Антіна Мухарського, автора проекту «Жлобологія» та одного з засновників «Жлоб-арту», говорили про вихідців з села та висміювали їх. Зокрема можна відмітити гурт Двісті Воус (2010), Кавалєри (2012), Сен-Тропе (2014). Подібні тренди у музиці добре охарактеризував Юрій Бондарчук у своєму проекті «Український

²⁷ Курган feat Agregat - Кровавый кулак [Електронний ресурс] // Блаженное село. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=pEbjCT-nU6o>.

²⁸ Сельська клятва [Електронний ресурс] // Блаженное село. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=wZJgAWAP6IY>.

Люмпен-реп», який складається з трьох статей на медіаплатформі «muzmara.in.ua» (або просто «muzmara»), в яких він коротко характеризував реп сцену України загалом, описав проблеми і тренди індустрії (яка досі залишається несформованою, на відміну від, наприклад, Росії), а також проаналізував та прослідковував пов'язаність тематики та елементів, якими користувались виконавці, намагаючись довести свою гіпотезу про те, що люмпен-реп (термін Юрія Бондарчука) – є нічим іншим, ніж «сценою всередині сцени»²⁹. На даний момент, ця стаття – найглибше та найбільш досконале дослідження творчості гуртів, подібних до КіА.

1.4. Люмпен-реп.

Автор статей розглядає 6 різних гуртів, які за його думкою належать до люмпен-репу: *Курган і Агрегат, КавалЭри, Сен-Троне, Двісті Boys, Kurwa Matj(2014) та Плюшевий Бруклін*. Втім, в контексті порівняння з КіА варто обмежитись чотирма гуртами, ігноруючи останні два, адже вони не апелюють до сільської тематики. Загалом, автор статті теж визначає образи виконавців як архетипи, так само як і їхню творчість та притаманні їй особливості як архетипові. Проводиться також коротка аналогія зі «жлоб-артом». Втім, як на мене, порівнювати усіх цих виконавців зараз не є цілком доречним. Як стає зрозуміло після ознайомлення зі статтею, вона була написана у 2017 році, адже автор апелює до актуальних тоді кліпів та інших елементів творчості, тогочасних статей на споріднену тему та про згаданих виконавців (автор розмислює про статтю редактора сайту bit.ua Олесея Ніколенко «Селюки «Деган»: как новый микстейп Кургана и Агрегата изменил украинский рэп»³⁰, яка була написана та опублікована саме в 2017 році), що дещо вириває її з сучасного контексту. Уже після публікації цього проекту, творчість гурту Курган і Агрегат робить різкий поворот і дещо віддаляється від того, що автор

²⁹ Бондарчук Ю. Український Люмпен-реп [Електронний ресурс] / Юрій Бондарчук // muzmara. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://muzmara.in.ua/ukrainian-lumpen-rap/>.

³⁰ Ніколенко О. Селюки «Деган»: как новый микстейп Кургана и Агрегата изменил украинский рэп [Електронний ресурс] / О. Ніколенко, В. Вітовська // Bit.ua. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://bit.ua/2017/03/kurgan-degan/>.

аналізував в статті. Та все ж, Юрій Бондарчук вдало характеризує велику кількість споріднених елементів творчості гуртів, а також наводить кілька цікавих тез. Так, наприклад, важливим відкриттям було те, що більшість з названих гуртів мають зв'язок з різноманітними гумористичними проектами, є вихідцями з КВК³¹ (Клуб Веселих та Кмітливих). Ще одним важливим висновком було те, що в своїх соціальних мережах кожен з названих виконавців має пародії на популярні телешоу чи окремі відео гумористичного характеру, що свідчить про свідомий вибір авторами образів, які вони експлуатують та інтерпретують в своїй творчості. Та все ж, недослідженою видається тема того, звідки береться ця масовість звертання, використання та висміювання суспільства та індивідів, які зображені в творчості гуртів. Очевидним видається той факт, що, здебільшого спонтанно, на всій території України та серед різних прошарків населення з'являється бажання висказатись стосовно «низового» та малоосвіченого населення, багато представників якого є вихідцями з села: «силян» у Кургана і Агрегата зі Сходу, «бики» у Двісті Boys з Заходу, «ланцуги» у КавалЕрів, «жлоби» в культурної еліти переважно з Центральної України, «контрабандисти» Kurwa Matj. Дуже важким завданням є спроба пояснити цю тенденцію. Звичайно ж, до подібного медійного спалаху/вибуху і спорідненості тематики в різних регіонах мали б бути передумови. Самі автори мало говорять про це, більше того, багато хто з них, мабуть, і не підозрював про подібні тенденції і причетність до них. Втім, єдине, що можна вважати підказкою до передумов виникнення окремого напрямку в творчості, є алюзії, висловлення виконавців та пряме зображення своєї політичної позиції. Так, наприклад, Антін Мухарський ніколи не приховував свого захоплення Революцією Гідності та дуже часто відкрито критикував тогочасну владу України, зокрема Віктора Януковича, четвертого президента України, називаючи його головним «жлобом» і всіляко засуджуючи його дії. Окрім того, у 2014 році в одній з перших композицій

³¹ Комедійна гра-телепередача, в якій учасники змагаються між собою в уміннях швидко та смішно пожартувати.

гурту Kurwa Matj «Raguli» (2014), Віктор Розовий, також відомий як Йосип Жмурек, соліст гурту, озвучив: «Янукович – то рагуль, куля в лоб, або пару куль»³². Те саме зустрічається і в творчості гурту Курган і Агрегат, в одному з кліпів, а саме «Растаманія», (2015 рік публікації, втім, судячи з усього, відеокліп було знято швидше (орієнтовно 2011, судячи з надпису на плакаті «Вітаю з 20-ю річницею Незалежності») оператор показує середній палець агітаційному постеру, на якому зображений тогочасний президент, що символізує неповагу до останнього³³. Також, спільним є засудження телебачення і теза про те, що перегляд телевізора призводить до деградації: велика кількість інтерв'ю Антіна Мухарського, де він закликає не дивитись ТБ, кілька пов'язаних з телебаченням картин в рамках «Жлобології», наприклад фотокомпозиція «Дебілізуйся» Сергія Хохла³⁴, кілька згадок про «телік» в «Бібліотеці странних знаній» Кургана: «я тихо кожному на ушко сказав: «виключи телік»³⁵».

³² Гумор Кабаре "Вечір Колег" : Gurt "Kurwa Matj" pisenka Raguli [Електронний ресурс] // Kolegi Studio!. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=NulfS0eIPIM>.

³³ Курган - Растаманія [Електронний ресурс] // Блаженное село. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=UMi19frW9sE>.

³⁴ Критичний реалізм "Жлобарту". // Сучасне мистецтво. – 2013. – №9. – С. 101.

³⁵ Курган - "Бібліотека странних знаній" EP [Електронний ресурс] // Блаженное село. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=kBnusoWdW8>.

РОЗДІЛ II. КУРГАН І АГРЕГАТ І ІНТЕРНЕТ

Курган і Агрегат це отримується сода,

Раміль Насіров

Незважаючи на відносну популярність у соціальних мережах, а саме: 14,6 тисяч підписників офіційної сторінки в Instagram, 72,7 тисяч підписників на офіційному каналі YouTube з 21,493,604 мільйонами переглядів сумарно, а також часті гастролі та концерти по усій Україні, гурт Курган і Агрегат, як і усі учасники лейблу³⁶ Блаженное Село почали згадуватись у медійних ресурсах відносно недавно, зокрема найбільше медійної уваги станом на 2018-2021 роки отримав сольний проект Євгена Володченка – Курган. За останні кілька років про творчість Євгена, або як його частіше називають, Жеки, написали в україномовному журналі «Слух»³⁷, який присвячений музиці, де його назвали «головним художником у сучасній українській музиці»³⁸, а також нещодавно(у лютому 2021 року) він брав участь у спільному проекті разом з kontrabass promo «Zmova»³⁹, в рамках якого він давав онлайн концерт у Національній бібліотеці України імені В.І. Вернадського, ціллю якого було фонд, а також спроби перетворити бібліотеку у новий культурний проект. Це, щоправда, не перша згадка про Курган і Агрегат та його учасників у відносно відомих ресурсах, роком раніше «Слух» не менш компліментарно

³⁶ Лейбл(з англійської Label – етикетка) – бренд, який створюється компаніями, творчими угрупованнями, тощо, задля створення, розповсюдження та просування/рекламування музичної продукції, зокрема аудіо- та відеозаписів.

³⁷ «Це онлайн-медіа про музику та все, що навколо неї. Нові пісні та артисти, концерти, лайфстайл, тренди та емоції. Все, що на слуху сьогодні і завтра»(взято з офіційного сайту: <https://slukh.media/slukh-about/>). «Слух» – це українське онлайн медіа, яке присвячене музичній сфері та новинам, пов'язаним з музичною сферою в Україні та світі. Також, медіа займається складанням плейлистів актуальних пісень, інколи залучає різних експертів до аналізу текстів різних композицій.

³⁸ Слободянюк Павло, Чому репер Курган — головний художник у сучасній українській музиці.

³⁹ kontrabass promo, ZMOVA: Курган у Національній бібліотеці імені Вернадського.

висловлювався про сам гурт, назвавши команду «найщирішими реперами країни»⁴⁰.

Також, у 2018 році хлопці дали інтерв'ю Анатолію Анатолічу⁴¹, також відомому як «Зе Інтерв'юер»⁴². Відеоінтерв'ю загалом переглянуло 269 904 особи. Окрім того, у 2019 році учасники гурту давали інтерв'ю «Громадському»⁴³, яке доступне до перегляду на офіційній YouTube сторінці телеканалу⁴⁴. Учасників також можна зустріти у ролі гостей на кількох розважальних передачах у тому ж відеохостингу. Стосовно саме телебачення, все набагато скромніше, єдине, що я зміг знайти – уривок з телефіру телеканалу «Суспільне Суми»⁴⁵, тож можна з впевненістю сказати, що уся медійність гурту та його учасників представлена лише в мережі інтернет. Як уже було згадано раніше, гурт швидше за все неохоче згадують на телебаченні(яке досі є одним з найбільших медійних платформ) ймовірно через неформатні позиції та висловлювання гурту: суржик, нецензурна лексика, «низовість» жанру, в якому творять виконавці. Також, можливою є також неготовність визнати їх серйозними виконавцями через відсутність формальної музичної освіти серед учасників гурту.

З одного боку, обмеженість ресурсів створює велике провалля в інформації, яку можна було б використати для проведення більш докладного аналізу як творчості гурту, так і біографії його учасників. З іншого ж, це

⁴⁰ Панімаш Д. Де місце «Курган & Агрегат»: чи є перспектива у найщиріших реперів країни [Електронний ресурс] / Даниїл Панімаш // Слукх. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://slukh.media/texts/kurgan-agregat-timeless/>.

⁴¹ Анатолій Анатоліч(справжнє ім'я Анатолій Яцечко) – український шоумен, радіо- та телеведучий, а також ведучий YouTube-каналу «Зе Інтерв'юер», на якому він займається інтерв'юванням відомих людей, зокрема співаків та учасників української медійної сфери.

⁴² Курган & Агрегат. Зе Інтерв'юер. 13.12.2018 [Електронний ресурс] // Зе Інтерв'юер. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=n3JoEGrzBDk>.

⁴³ Громадське телебачення(або просто Громадське) – незалежне українське медіа, яке поширює свій контент в мережі Інтернет через свій вебсайт та інтернет-телеканал, засновано у 2013 році групою журналістів, існує за рахунок коштів своїх глядачів.

⁴⁴ Курган & Агрегат про Дашу Астаф'єву, село і момент з брудними трусами / Альберт #9 [Електронний ресурс] // громадське. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=AM9te4ltgnc&t=1s>.

⁴⁵ Фан-клуб - "Курган та Агрегат", "Pianoбой" [Електронний ресурс] // Суспільне Суми. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=OLTNXMEgyaw&t=646s>.

обмеження в доступі до інформації дає можливість більш широко інтерпретувати творчість «селюків», допомагає краще проаналізувати реакцію аудиторії, а також краще сформулювати те, як сприймається «силян» виконавців у соціальних мережах.

2.1.Коротка біографія.

Усі три учасники гурту Курган і Агрегат, а саме: Євген Володченко(Курган), Аміль(Агрегат) та Раміль(Курган) Насірові родом з села Близнюки, що у Харківській області. Судячи з їхніх слів у інтерв'ю з «Зе Інтерв'юер», вони не розділяють себе на «сценічних» та «домашніх», тобто їхній медійний тип поведінки нічим кардинально не відрізняється від того, як вони себе поведуть в побутовому житті вдома з родичами та друзями. Тобто, так само як і на сцені, в розмовах з близькими вони так само вживають суржик та нецензурну лексику:

*У нас просто отношенія внука і бабушки хароші, плюс мати(«матюки»).*⁴⁶

Також, усі троє разом з самого дитинства і всі одного віку. З того ж інтерв'ю можна зробити висновок, що спершу хіп-хопом вони почали займатись спонтанно і заради жарту:

*реп по приколу делали, кліп «Лове» був знятий в 2012 році, показали ми його в 2014, два года тока 5 человек бачили цей кліп. Ми собі поорать зделали і всьо.*⁴⁷

Також, підтвердженням того, що гурт почався як «стьоб» є слова одного з учасників уже в іншому інтерв'ю Громадському:

*Ми поїхали в лагерь, і там в нас були просто чуваки з села, ми там начали іменно орать з сельских тіпов, вони можуть часами спорить який телефон громче іграє, включають песні разні просто, воно там пердить на вуха і ще клубняк на телефоні слухать. І от з таких людей можна поорать. Ми начали з цього орать, потом переїхали в Харьков. Многіє люди питаються перестраиватьєся під город.*⁴⁸

⁴⁶ Зе Інтерв'юер, Курган & Агрегат.

⁴⁷ Там само.

⁴⁸ Hromadske, Курган & Агрегат про Дашу Астаф'єву, село і момент з брудними трусами.

Назва гурту випадкова:

Авета на цей вапрос ти не палучиш. Курган ше в 9 класі на днюхе фрістайлили під мінус і назвались Курган. Ми потім в сільско-хозяйственном універсе учились, нас [...] тракторами і агрегатами всякими, звідти і Агрегат.⁴⁹

Самі ж виконавці соромляться називати себе серйозними виконавцями і дуже скептично ставляться до своїх слухачів, називаючи їх не фанатами, а «ценітелями які понімають в чому смисл». Також, судячи з інтерв'ю та творчості, в учасників гурту є поділ на те, чим вони вважають те, чим займаються: «Реперство» як усе негативне:

Це реперство, о! Я репер, я буду [...] фанаток своїх. А я сразу викручую поняття репера в другу сторону, я репер і я не [...] фанаток.⁵⁰

Також, Жека почав окремиий сольний проект «Курган», в якому він шукає нові форми і змісти.

Судячи з публічних висловлювань, незважаючи на «стьобний», іронічний формат творчості, для учасників гурту є дуже важливим протиставлення *Села і Міста*. Так, протягом усіх інтерв'ю, вони говорять про «нову щирість», як це окреслили в проекті «Zмова». В багатьох проектах, де брали участь учасники гурту зачіпають цю тему, хоча видається, що вони сприймають це не стільки протиставленням, скільки своєрідною перевіркою на справжність, тощо:

Селянин, що здатний пройти випробування містом, стає виключенням. Селянин, який зумів перетворити сільський діалект на актуальний фетіш, стає феноменом.⁵¹

Сам же Курган говорить, що «в каждом городе есть шось сільське, патаму шо ми в принципі така страна аграрна»⁵². Також, неодноразово в

⁴⁹ Зе Интервьюер, Курган & Agregat.

⁵⁰ Там само.

⁵¹ kontrabass promo, ZMOVA: Курган у Національній бібліотеці імені Вернадського.

⁵² Там само.

своїх інтерв'ю вони говорять про взаємодію «силянів» і міста, те як людина з периферії намагається підлаштуватись до життя в місті:

Ми не привикли до Харькова, їздили додому... Дуже [...] людей з області в натурі і не всім харашо дається виїзд в город.⁵³

Тим не менш, вони не приймають якусь певну позицію в цьому (не)протиставленні, говорячи що звісно ж «вдома харашо» але й визнаючи перспективи, які пропонує місто і засуджуючи людей, які від цих перспектив відмовляються:

Люди які залишаються жити в Близнюках – пропаща сила, Лушня, Матня і Пацюк, люди які не покидають зону комфорту, живуть на подроботках, не плутати з фермерами.⁵⁴

Втім, засуджують і висміюють вони також і тих, хто виїхавши з села в місто одразу відрікається від своєї «автентичності», цурається походження з села.

Також, Курган і Агрегат часто називають найщирішим гуртом України⁵⁵. З впевненістю можна сказати, що мабуть кожна людина, яка бодай раз чула про КіА без жодних проблем вгадає будь-який інший трек. Автентика і щирість в творчості виконавців йдуть пліч-о-пліч, вони дуже синонімічні і взаємозамінні, підтримуючи одне одного. Легкість самоіронії та одночасне визначення себе «силянами» дає виконавцям доступ до того ресурсу, який дуже рідко зустрічається не лише в творчості, ба навіть в звичайних медіа – простоти та приземленості, суржику та побутовості. В той час, як усі інші прямують до стандартизації та чистоти своїх мови та мовлення, дбають про імідж або його відсутність, «силяни» просто є тими, ким вони є, не розділяючи своє життя на до/після, сцену/дім, ще більше підсилюючи архетиповість образу, відмовляючись від цих поділів.

⁵³ Зе Інтерв'юер, Курган & Агрегат.

⁵⁴ Там само.

⁵⁵ Панімаш Даниїл, Де місце «Курган & Агрегат»: чи є перспектива у найщиріших реперів країни.

2.2.Коментарі.

Як вже було згадано раніше, члени гурту лише нещодавно почали з'являтися в медійному просторі і інформації стосовно них небагато. Дуже важко сказати точно, як багато людей знає про існування гурту і їх творчості в рамках усієї країни, тощо, єдина інформація, якою можна оперувати стосовно цього – соціальні мережі та YouTube. І навіть маючи інформацію про кількість підписників чи переглядів, дуже важко сформулювати якийсь точний висновок стосовно того, як їх сприймають ті, хто знає. Єдиний інструмент для пізнання ставлення до виконавців – коментарі, втім потрібно усвідомлювати, що:

- 1) Не кожен, хто знає про гурт, слідкує за ними в соціальних мережах.
- 2) Не всі, хто переглядає відео та пости в соціальних мережах залишають коментарі або будь-як інакше реагують на контент.

Тож потрібно зазначити, що аналіз соціальних мереж та відеохостингу YouTube, який я використовуватиму в своїй дипломній роботі і буду зазначати далі – далеко не повний і лише частково може вважатись об'єктивним, хоч і варто зробити поправку на те, що мабуть майже нереально зробити повний аналіз цільової публіки «цінителів» гурту, уникаючи яких-небудь умовностей. Також, для кращої картини того, як сприймають гурт та його творчість я виділю дві групи: *критики, публічні особи, медіа та коментатори*(аноніми, хто коментує відео та пости, в яких якось залучені виконавці), хоч і хочу завчасно зазначити, що думки обох груп досить різночудно збігаються.

2.2.1.Критики, Публічні особи, Медіа.

Загалом, ця група досить компліментарно ставиться до Кургана і Агрегату, більше того, багато хто навіть, можна сказати, привозносить і ледь не сакралізує останніх. Так, наприклад, читаючи статті про учасників гурту на медіа платформі «Слух», стає зрозумілим наскільки автори цих статей

захоплюються гуртом. Для цього, в принципі, достатньо одних лише заголовків:

«Чому репер Курган — головний художник у сучасній українській музиці»⁵⁶. Стаття присвячена сольному проекту Курган, де розглядається підхід виконавця до справи, при тому паралельно до огляду творчості виконавця, Павло Слободянюк⁵⁷ критикує стан речей на сучасній музичній сцені:

*Взагалі, навмисне дивні (ненормальні?) тексти Кургана можуть вразити навіть сучасну аудиторію, травмовану маркетинговими ходами в текстах Данилка, Потапа, Лободи. Аби запам'ятовувалось, має бути просто, смішно і бажано всрато: «я персона VIP, у меня есть джип, я сигналю “бип-бип!”».*⁵⁸

Та все ж, щиро кажучи, мабуть дуже важко не погодитись з аргументами автора статті стосовно як творчості індивіда, так і ситуації загалом. Важливим є також те, що в саме в цій статті мабуть вперше згадується так звана «нова щирість», термін, який дуже часто супроводжує авторів: це і «Слух», і «Zмова», і «Зе Інтерв'юер», «muzmara.in.ua» та «bit.ua». Дуже важливим елементом цієї нової щирості є, безперечно, сприйняття себе але не менш важливим фактором у цій щирості є також і усвідомлення свого культурного контексту:

*Я — твій сусід у гуртожитку, а я — сиджу поруч у маршрутці, а я — забутий приятель з іншого району. Курган заперечує те, що важливо заперечувати, — неприродність, притаманну всьому «бомонду» пост-СНД, не лише естрадному, а й «хіпстерському», з початку 1990-х і до сьогодні».*⁵⁹

Цитата, наведена вище, зайвий раз натякає на колективне несвідоме, а також на те, що критики, зазвичай, усвідомлюють та визнають вміння учасників гурту (зокрема Жеки) апелювати до цієї несвідомості.

⁵⁶ Слободянюк Павло, Чому репер Курган — головний художник у сучасній українській музиці.

⁵⁷ Автор статті

⁵⁸ Там само.

⁵⁹ Там само.

Інший текст на цьому сайті також проявляє позитивне ставлення до гурту починаючи ще з заголовку: *«Де місце «Курган & Агрегат»: чи є перспектива у найщиріших реперів країни»*. Текст з'явився на рік швидше від того, який описаний абзацом вище і дуже легко прослідкувати дискурс, який плавно переходить з одного тексту в інший, незважаючи на те, що автори в них різні. В обох випадках говориться про щирість та простоту текстів, автентичність, а також згадується «велика трагедія гурту»⁶⁰, мовляв вони застрягли в образі «селюків» і стикаються з несерйозним сприйняттям аудиторією їхніх більш серйозних проектів та треків. Втім, як на мене, головною проблемою сприйняття є не стільки те, що вони «застрягли в собі»⁶¹, скільки той факт, що мало хто знає про інші їхні проекти, які існують осторонь від гурту Курган і Агрегат, не говорячи навіть про те, що мало хто зі слухачів, здається, зчитує та усвідомлює те, яким чином виконавці змогли «проникнути до нього в душу» та факт того, що своєю творчістю вони деструктують та знищують стереотипні уявлення про жителів села, а також про наявність цих стереотипних уявлень, закладених уже на підсвідомому рівні. Так, наприклад, як я вже згадував раніше – далеко не вся їхня аудиторія дійсно слідкує за ними в соціальних мережах і не завжди відстежує усі новини, пов'язані з ними. Тим не менш, можна сміливо припустити, що Курган і Агрегат та «силян»(або його інша версія «селюк») сприймаються аудиторією як синоніми, виконавці настільки плавно та вміло нав'язали слухачам архетип, що він уже нероздільний з самими виконавцями. Та все ж, для більшості Курган й Агрегат асоціюються також з фестивалями і поодинокими концертами в Києві, Харкові, у Львові, тощо, тож багато хто міг пропустити проект «Курган». Яскравим прикладом цього є кількість переглядів на YouTube:

⁶⁰ Панімаш Даниїл, Де місце «Курган & Агрегат»: чи є перспектива у найщиріших реперів країни.

⁶¹ Там само.

Курган feat Agregat - Кровавый кулак⁶² - 2,1 мільйонів переглядів, Курган & AGREGAT - Пострижись як в прошлый раз⁶³ - 659 089 переглядів, Курган feat Agregat & Даша Астафьева & Сир - Gabeli⁶⁴ - 631 105, Курган & Agregat ft. Даша Астафьева - Талисман⁶⁵ - 239 115; В той же час, сольний альбом Кургану – "Бібліотека странных знаний"⁶⁶ зібрав лише 98 715 переглядів, що досить мало в порівнянні з іншими відео (станом на 26.03.2021).

Тож стосовно того, що виконавці стали «заручниками образу» - суперечливий факт і його варто розглядати осторонь, аналізуючи те, як на «сольники» реагують глядачі в коментарях.

Також, паралельно з вище згаданими медіа, а також статті Юрія Бундарчука про Люмпен-реп, існує ще одна дуже важлива для розуміння сприйняття критиками гурту та його творчості стаття – *«Селюки «Деган»: как новый микстейп Кургана и Агрегата изменил украинский рэп»* за авторством Олеся Ніколенко. Уся стаття переповнена компліментів та пошуків глибинного у творчості гурту на прикладі мікстейпу⁶⁷ «Деган». Починаючи з інтенцій виконавців записати цей мікстейп, автор плавно переходить до поверхневого аналізу деяких треків, зокрема, треку «Деган»⁶⁸ та помічає загравання виконавців з суспільним несвідомим, хоч і ніяк не коментує зникнення типового «силяна», що також може свідчити про невідривність архетипу від виконавців, адже елементи, які вони використали для його побудови досі використовуються виконавцями, і, незважаючи на практичну

⁶² Блаженное село, Курган feat Agregat - Кровавый кулак.

⁶³ Курган & AGREGAT - Пострижись как в прошлый раз [Електронний ресурс] // Блаженное село. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=h7yYABEKQU>.

⁶⁴ Курган feat Agregat & Даша Астафьева & Сир - Gabeli [Електронний ресурс] // Блаженное село. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=K6IQslf16lw>.

⁶⁵ Курган & Agregat ft. Даша Астафьева - Талисман [Електронний ресурс] // Блаженное село. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://www.youtube.com/watch?v=7Hr0_Quf4lo.

⁶⁶ Блаженное село, Курган - "Бібліотека странных знаний" EP.

⁶⁷ Мікстейп - (з англійської mix – суміш та tape – стрічка(магнітна)) – безкоштовно видана збірка пісень, які часто впорядковані певним чином і утворюють цілісну композицію.

⁶⁸ Курган x John Deere x MC Режисьор x MC Сварка - Деган [Електронний ресурс] // Oleg Babak («перезалив» з Блаженное село). – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=OKWl5brw8TE>.

відсутність прямих маркерів села чи «силяна», слухачі автоматично пов'язують їх з виконавцями уже не на текстуальному, але підсвідомому рівні. Подібна теза має право на існування, адже навряд чи музичний критик (автор статті) забув порівняти мікстейп з ранішньою творчістю та зацентрувати на тому, що гурт «переріс» образ та сільську тематику, враховуючи що в жодному з треків, присутніх у мікстейпі, вони не згадуються.

2.2.2. Коментатори.

Дуже показовою є реакція глядачів на платформі YouTube: в більшості випадків коментатори хвалять виконавців і захоплюються їхньою творчістю, а також тим, як вони себе поводять. Знову ж таки, так само як і серед критиків, серед коментаторів часто можна зустріти такі поняття, як «щирі», «свої», «прості», «реальні та невимушені» – ті самі «нова щирість» та «автентика». Так, наприклад, в коментарях під відео інтерв'ю «Зе Інтерв'юер», публіка частіше засуджувала ведучого (Анатолія Анатоліча) публіка частіше засуджувала ведучого (Анатолія Анатоліча) ніж гостей, до яких ставились досить компліментарно.

Загалом, аналізуючи коментарі під відеокліпами (див. Додаток 1) в хронологічному порядку (від давніших до нових) можна зробити кілька висновків.

В коментарях до першого кліпу «Лове» прослідковується одразу кілька тенденцій, які, безперечно, будуть зустрічатись і в наступних прикладах, та не в такій кількості: перш за все, цитування. Під кожним з кліпів зустрічається велика кількість коментарів, які представляють собою цитати фраз з треку, які найбільше сподобались/зачіпили/розсмішили слухачів. Втім, саме під першим кліпом їх спостерігається найбільше. Це можна пояснити тим, що цей кліп є найдавнішим та одним з найлегендарніших, його цитування чули, мабуть, навіть ті, хто малознайомий чи взагалі незнайомий з творчістю гурту. По-друге, коментарі-подорожі у часі. Другий за популярністю тип коментарів –

маркування тривалості, користувачі часто залишають коментарі під відео, якому уже кілька років. Також, окрім маркування часу відвідування: «*2020 год тут? 2021 год, на месте*»), в цьому типі коментарів також можна зустріти компліменти творчості, наприклад: «*[...] парні, спочатку дивився і сміявся, а через пару літ пойняв свідком якого класного культурного вибуху я став! Сердечне вам спасибі та низький уклін любі земляки Жека, Раміль та Аміль!*», що швидше за все має на меті зацентрувати на актуальності творчості гурту. Третій тип коментарів під цим відео – сентиментальні відчуття та подяка: «*[...].. мне 38, я слушаю Ширана и Чарльза, но это.. это [...] [...], хочу себе припев на рингтон, покорили*». Також, інколи серед коментарів та коментаторів можна зустріти мімікрію під суржик, яка, швидше за все, відбувається заради гумористичного ефекту, втім конкретно в цьому випадку, кількість подібних коментарів мізерна (в порівнянні з іншими). Також, важливою є тенденція порівняння творчості гурту з російським репом: «*лучше среднестатистического русского рэпа, надо признать*». Узагальнюючи, можна сказати, що під першим кліпом люди маркують часові рамки (рік, в якому востаннє прослуховували), тим самим доводячи актуальність музики, залишають свої компліменти бажаючи виконавцям плідної подальшої роботи, маркують свій вік, даючи можливість частково окреслити вік цільової аудиторії, говорять про те, що: «*Сразу видно, что это стёб чистой воды. Под концом даже сами заржали. Bravo, вам ребята! Побольше таких треков*», підтверджуючи тезу про те, що трікстерство виконавців впізнаване та можливе до зчитування слухачем, а також цитують улюблені фрази з треку. Окрім того, прослідковується невелика група «силянів», які починають повторювати стиль мовлення виконавців: «*Суржик понравился. Приятно слышать родный язык*»⁶⁹.

Наступне відео, коментарі під яким я розглянув, був відеокліп «Крик Душы». Тренди під відео можна розподілити за популярністю наступним

⁶⁹ Додаток 1, рядки 1-16

чином: Цитування слів пісні, апеляція до власного досвіду, зокрема ностальгія: *«Звідкіля про мою селуху все знаєте? Про касети на Сегу? Про общагу? І про утрешній аромат? Залізли в душу та й розірвали! Аплодую стоячи!»*, *«Слеза накатилась, стала противна эта [...] столица и захртелось в деревню, к бабуле, где я рос до 18 лет, где все как в этой песне, все [...]!»*, *«Я выросла у передмісті, не зовсім село але пейзажі дуже схожі, ця пісня викликає багато емоцій, бо асоціюється більше з дитинством, а не домом. Розумію, що тей час не повернеться і те смт в якому я жила давно перетворилось на місто, багато чужих облич. Суму за домой- за тим домой який був у дитинстві. Дякую за мистецтво. П.с. розчулила історія про дівчину, яка плакала у вас на концерті під цю пісню.»*. Наступним важливим трендом-маркером серед коментарів - походження, саме в коментарях під цим відео починають з'являться перші іноземні слухачі, більшість з яких не лише розуміє слова, але й робить компліменти виконавцям: *«я россиянин, и я скажу что трэк [...], а главное душевен»*, *«Я тоже из Кургана, только это город за Уралом) и таких клевых песен тут не пишут»*, *«Хоть я с россии мне нравится творчество этих парней !»*. Також, під цим відео починає розростатись суржикомовний дискурс, його носіїв стає більше: *«Мені 33, спомнив сразу як був студентом, хатя і да сіх пор [...] не памінялось.. Пацани красави, вам респект!!! Хітяра»*, *«Те кто пишет что надо на русском или украинском не выкупают тему. Я сам всегда проводил летние каникулы в селе с местными сылянами в киевской области и знаю что именно так они и разговаривают. Без этого будет не то. Это ихний неповторимый [...] диалект) да и вообще сыляны четкие душевные чуваки). Этот клип просто бомба, смотришь вроде бы [...] какаято на первый взгляд то потом понимаешь что это бомба)»*⁷⁰. Тож, до висновків з аналізу коментарів до попереднього відео можна хіба додати маркери місця, апеляція/ділення власним досвідом та ностальгія, а також збільшення суржикомовної аудиторії та початок підняття дискурсу стосовно нього.

⁷⁰ Додаток 1, рядки 17-42

В наступному відео «Кровавий кулак» окрім вже згаданих трендів в коментарях, можна також прослідкувати маркування того, звідки коментатор дізнався про гурт: «#ZAXIDFEST2016», «від льви на джипі хто також?», «Кто от Мартыненко?». Окрім того, відбувається розширення уже існуючих дискурсів, зокрема порівняння з іншими виконавцями, втім, якщо на початку гурт жартома порівнювали з російським репом, в цьому випадку порівнювати (все ще жартома) вже починають з американськими виконавцями, які мають легендарну славу в історії хіп-хоп культури: «А люди говорят что Тупак умер,нет,он просто переехал в деревню....», «Пацаны, просто [...]! В Украине не один Эминем, а целое [...] село! Так держат!»⁷¹.

Наступне відео – «В ставку корабли»: Загалом, до уже згаданих тенденцій додається ще одна – запрошення до свого міста: «ДНЄПР ЖДЕ ВАС ! СЫЛЯНЫ!», «Хмельницький чекає вас!», «Пацани, приїжайте в Ровно!», «Черкаси чекає вас»⁷². Окрім того, серед коментаторів зустрічається все більше «силянів», людей, які використовують в свої коментарях суржик, уподібнюючись до виконавців.

В наступному відео «Горить танцпол» важливим маркером в коментарях є те, що виконавців починають розділяти та порівнювати не з іншими відомим реперами чи музичними напрямками, а із самими собою: «Курган - Крик души - это была вышка, а этот трек...», «смысла нету блин ,ну згорело [...] ишо в сельской драке в 1000 раз лучше», «не, я понимаю шо вам моя критика и в [...] не впёрлась,но...шото Агрегат фло не то и рифмы не те.За Джон Дир +1 будет чувак с ником Беларусь? :)», «Видео [...], но песня мне не сильно понравилась», «Слабенько пацы», «скотились пацани...кровавий кулак і Love то були просто шедеври,а тепер...», «музыка говно...текст тоже местами

⁷¹ Додаток 1, рядки 43-59

⁷² Додаток 1, рядки 60-76

гавно.....не качает...приколы пласмасовые.....что же с вами стало :(шоу бизнес вас погубил...вас перемололи лопасти поплавского»⁷³.

Коментарі до відео «Социальное начало»: найважливішим трендом серед коментарів є поглиблення розділу виконавців, зокрема велика увага приділяється КурганМану: *«Актуально як завжди. До мурашок, до сліз. Шедеврально. курган, ти [...] поет», «Кургааан ты мой кумир»*. Окрім того, в коментарях прослідковується політизація коментаторів та відторгнення/спростування порівняння з російським репом: *«а чо рускій реп???ви шо а», «переживаю за бомжа, его мог правый сектор пытать за кенку КПУ», «русский рэп? [...]*», *«Уберіть слова "Рускій реп"!!! А так всьо [...]!»⁷⁴*. Тобто, якщо до Революції Гідності (творчість до 2013-2014) порівняння і приписування виконавців до російського репу вважається нормальним, то після революції (2015) є неприпустимою. Видається, що виконавці свідомо пішли на цей крок, а саме згадувати «рускій реп» на початку свого відео, аби, швидше за все висміяти цензуру та самоцензуру митців, зокрема музикантів. Цю тезу можна вважати реалістичною, враховуючи трікстерський підхід виконавців.

Узагальнюючи аналіз, можна сказати, що аудиторія відносно активно проявляє себе у коментарях, серед яких можна чітко виділити певні тенденції та тренди, які не є сталими, а змінюються та доповнюються в кожному наступному блоці⁷⁵. Важливим також є те, що архетип «силяна» зчитується аудиторією, коментатори починають уподібнюватись до стилю мовлення виконавців, а також часто маркують себе та друзів «силянками». Імітація суржику в коментарях здебільшого відбувається в гумористичних цілях, аби пожартувати, і, враховуючи неможливість самоіронії без усвідомлення себе та

⁷³ Додаток 1, рядки 77-97

⁷⁴ Додаток 1, рядки 98-107

⁷⁵ Під словом блок я маю на увазі сукупність коментарів під кожним окремим відео.

того, над чим іронізується, можна сказати, що слухачі частково усвідомили архетип.

РОЗДІЛ III. АНАЛІЗ ТВОРЧОСТІ ГУРТУ

3.1. Вступ.

Важливим є те, як виконавці підходять до роботи з матеріалом, з якого пізніше і постають треки. Так, з одного з небагатьох інтерв'ю⁷⁶, які давав гурт стає зрозумілим, що кожен трек є авторським, «*чия пісня, той і пише*». Саме через це важко сказати, чи проект Курган потрібно розглядати окремо від решти творчості гурту Курган і Агрегат, адже достеменно невідомо і дуже важко визначити те, хто з учасників є автором різних треків, єдиний варіант – запитати в учасників напряду, що в силу багатьох обставин так і залишилось частково «на папері».

Також, не менш важливим для повноцінного аналізу творчості, зокрема музики, є розуміння структури треків. Так, зазвичай хіп-хоп треки складаються з двох важливих і взаємозалежних частин: *біт* - інструментальна складова, мелодійний базис, який задає ритм і звучання усього треку, а також *речитатив*, або ж *читка* – вокальна складова композиції, яка накладається поверх біта і виконується напряду виконавцем; важливим також є те, що в біті також може використовуватись вокальні елементи (вирізані цитати з фільмів/аудіо доріжок/інших пісень, тощо), але це все ще частина біта.

Як уже було згадано раніше, судячи з інтерв'ю⁷⁷, перші біти гурту були запозиченими, тобто належали не їхньому авторству і були не зроблені на їхнє замовлення, а отримані шляхом скачування через Інтернет чужих робіт, викладених в загальний доступ і пізнішого підлаштування вокалу під ритм бітів. Тим не менш, останні два альбоми проекту Курган мають біти, написані саме під замовлення Жеки. Так, за інструментальну складову сольного альбому «Квантовий суржик» відповідав Дмитро Юрко (судячи з офіційної

⁷⁶ Studance 2016 Інтерв'ю - Курган і Агрегат [Електронний ресурс] // WeMake. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: https://www.youtube.com/watch?v=sZdUt1jG7Hk&ab_channel=WeMake.

⁷⁷ Зе Інтерв'юер, Курган & Агрегат.

сторінки Кургану в соціальній мережі *Instagram*), також його авторству належать біти треків «Любопитство» та «Мужичок 4.0» з попереднього EP «Бібліотека странних знаній».

Точної інформації ж стосовно «Бібліотеки странних знаній» і усіх авторів бітів знайти не вдалось, втім кількох з бітмейкерів позначили соціальних мережах, серед бітмейкерів вже згаданий Дмитро Юрко, Dj Kultivator, syrsoroka, Juniko, tapolsky, VovKING. Також, на запитання стосовно бітів автори кажуть, що точного часу, коли почали купляти біти під замовлення не знають, втім визнають що спершу біти брали у вільному доступі, а пізніше почали по-трохи їх «розбавляти» авторськими, тобто деякі треки були з безкоштовними бітам, деякі з авторськими, збільшуючи кількість авторських⁷⁸. Наскільки стало зрозуміло з соціальних мереж, зараз в гурту є постійний діджей – Dj Kultivator, який і є автором більшості бітів, а також їздить з ними на концерти і відповідає за звукову частину. Це, безсумнівно, свідчить про те, що гурт почав зростати в професійному плані і плавно перейшов з розряду аматорів до повноцінних музикантів з повним музичним виробництвом (біти, текст, візуальна складова(кліпи), промоція, зведення звуку, тощо). Також, складається враження, що вони зазвичай не втручаються в процес: якщо бітмейкер зі сторони, то просто замовляють біт і пізніше під нього пишуть пісню, а якщо за продакшн відповідає Валік (Dj Kultivator), то вже можливі якісь поправки, тощо, учасники гурту можуть просити щось більш конкретне.

3.2.Хронологія.

Творчість гурту можна поділити на кілька етапів. Складається враження, що гурт відслідковує різні тренди і вчасно та влучно їх висміює, адже багато їхніх треків потрапляють в ті, чи інші тенденції, висміюючи їх. Загалом, гурт встиг сатиристично висміяти одні з головних «напрямоків» вітчизняного, а

⁷⁸ Зе Интервьюер, Курган & Agregat.

також російського репу: треки про нещасну нерозділену любов («Лове», «В ставку корабля»), реп про здоровий образ життя («Кровавий кулак»), виконавців так званої «Нової школи» («ЙАУ!»), також, в останніх композиціях («Габелі», «Под столом») прослідковується апеляція до ностальгії, в кліпах цих треків дуже багато культурного коду/бекграунду 90х років минулого сторіччя. Втім, це потрапляння в тренди на даний момент є лише гіпотезою, у вільному доступі немає жодних тверджень стосовно неї. Хоча, творчість гурту дійсно можна поділити на кілька етапів. Враховуючи тривалий період творчості, достатню кількість треків, а також зміну якості робіт і професійний ріст виконавців, найоптимальнішим було б розподілити роботи так:

1) початок творчості – 2012 – 2016, гурт несерйозно сприймає свою творчість і робить усе «по приколу». В цей період вони ще не мають власних бітів, а кліпи знімають на телефон. Втім, варто також відзначити, що вже в цей період деякі з них починають задумуватись над серйознішим підходом до справи, окрім цього, в цей період також є перший feat. з Дашою Астаф'євою – «Вчителька», який варто віднести до наступного етапу їхньої кар'єри. В цьому періоді найбільш впізнаваними і популярними є треки «Лове», «Кровавий Кулак», «В ставку корабля».

2) фестивальний період – творчість гурту у 2016 – 2018 роках. В цей період з'являються «Хит Лета», треки, які перетворюються на одні з основних для виконання на виступах гурту і, очевидно, стають сезонними(літніми) треками. До звичного списку треків для виступу(сетлисту) додаються також «Тусуйся», «ЕНЕРГІЯ» і «Пітарда». Окрім цього, до цього періоду також варто віднести пісню «Вчителька», яку записали разом з Дашою Астаф'євою, адже кліп на цю пісню приніс гурту шалену популярність і впізнаваність. Втім, на цьому етапі у гурту існує лише список з кількох пісень і немає жодного альбому.

3) Альбомна творчість – 2017 – 2018. Важливою подією є випуск альбому «Средня школа рэпа», або скорочено «С.Ш.Р.». Також, до цього періоду відноситься мікстейп «Degan», який гурт записав спільно з іншими виконавцями з їхньої команди, тим самим намагаючись їх «просувати». До них належать John Deere, МС Режисьор, а також МС Сварка. Усі ці виконавці належать до лейблу Селюки, засновниками якого є учасники гурту Курган і Агрегат, втім дуже важливим є також той факт, що цей лейбл існує лише «на словах», його використовують як товарний знак на сувенірах, тощо, але юридично він не зареєстрований. Цей період творчості варто розцінювати як перехідний, спробу перепрофілюватись з фестивально-розважального сегменту у більш класичний, спрямований на стрімінгові сервіси. Треки, які входять до альбому і мікстейпу не дуже підходять до концертних виступів, втім цілком добре підпадають під формат індивідуального прослуховування. Зокрема, також, деякі з музичних критиків вважають, що цей період творчості змінив, або принаймні спробував змінити, український реп, а мікстейп «Degan» ці ж люди вважають «Гімном покоління» .

4) Сольна творчість – це єдиний період без певних часових рамок, хоча варто сказати, що дуже визначними для нього є 2018 та 2021 роки, коли КурганМан випускає два окремих мініальбоми: «Бібліотека странных знаній»(2018) та «Квантовий суржик»(2021). Втім, перші сольні треки кожного з учасників гурту з'являються майже одночасно з початком творчості. Більше того, перший трек гурту, «Лове», підписаний авторством Курган, тобто спершу Агрегату ще не було. До цього етапу також належать треки «Крик души», «Горить танцпол», «Соплива осень», «Собака», «Л.О.Т.О.С.» та «любопытство». Взагалі, розділення гурту на трьох учасників і розгляд творчості кожного окремо є дуже важливим, адже кожен з них вплинув на творчість гурту по-різному і відповідає за різні аспекти роботи команди загалом. Так, наприклад, творчість гурту(перший трек «Лове» записали лише КурганМан і КурганРам, Аміль під псевдонімом Агрегат з'явився в творчості

гурту пізніше, у наступному треці «Кривавий кулак». Швидше за все, він тоді був задіяний в іншому проекті.

3.3.Курган і Агрегат.

Враховуючи вже довгий період існування гурту (майже 7 років, перше музична відео викладено у 2014 році, втім знятий у 2012 судячи з інтерв'ю⁷⁹), легко помітити плавний творчий розвиток: покращується не лише якість звучання і кліпів, але й виконавці починають експериментувати з субжанрами, а також тематикою, шукаючи нові форми та стилістику. Суміш ледь не карикатурного висміювання культурних кодів і в той же час «нової щирості» все частіше починає проявлятися в останніх композиціях. Починаючи з банального «по приколу» і висміювання, виконавці почали плавно переходити в «серйозно несерйозне». Всього учасників гурту троє: Євгеній Володченко(КурганМан), Раміль Насіров(КурганРам) та Аміль Насіров(Agregat). Кожен з них відіграє особливу і важливу роль в гурті. Ці ролі можна прослідкувати і виокремити завдяки тому, що кожен з учасників почав сольну кар'єру(втім гурт Курган і Агрегат все ще існує і продовжує свою творчість), що дає змогу проаналізувати творчість кожного з них окремо і оприятити тенденції, а також підхід до роботи і написання пісень.

3.3.1.Агрегат.

Аміль Насіров під псевдонімом Agregat найменш представлений в сольній творчості. Більше того, свій творчий шлях гурт спершу почав без нього. В той час, коли Раміль і Євгеній записували трек «Лове», Аміль був задіяний в іншому проекті «Фак і Мат», інформації про який майже немає в відкритих джерелах і про існування якого я дізнався цілком випадково. Швидше за все, проект був провальний, адже про нього майже не згадується. Авторству Аміль належать два треки: «Л.О.Т.О.С» та «Горить танцпол», який він записав з уже згаданим Deere'ом. Загалом, його творчість виглядає як

⁷⁹ Зе Інтерв'юер, Курган & Agregat.

усереднений варіант між сатирою та «новою щирістю» двох інших учасників: в музичному кліпі треку «Л.О.Т.О.С» візуальна складова є радше абстрактно-комічною, ніж інформативною, виконавець вдягнутий в мішкуватий одяг на подобу того, як вдягались репери середини дев'яностих – початку нульових, активна жестикуляція, сонячні окуляри в безсонячну погоду, тощо. Окрім того, візуальний ряд постійно перебивається напівгумористичними вставками за участі інших учасників гурту. Також сам текст має кілька важливих елементів: окрім, очевидно, суржика, часто зустрічаються абстрактні і дуже нетривіальні висловлювання, що, безсумнівно, є ще одною визначною особливістю творчості гурту і його учасників, як, наприклад, «без тебе цвет потеряли даже обої», «я ребьонк, який разбив свою ігрушку», «я бесполезний інструмент, риба-піла/акула-молот»⁸⁰. Тим не менш, слухаючи трек, не сумніваєшся в щирості виконавця, відчувається не лише висміювання оспівування любовної тематики в реп культурі та музиці загалом, але й співчуття/співпереживання емоціям та переживанням, описаних ліричним героєм, про що свідчить не лише суб'єктивний досвід рецензента(мене) але й коментарі під відео на медійній платформі YouTube.

Окрім того, складається враження, що він займає позаштатну посаду SMM менеджера, адже найактивніший з усіх учасників в соціальних мережах: йде на контакт з тими, в кого виникають якісь запитання, має доступ до соціальних мереж, слідкує за згадками гурту в різних медійних просторах, контактує з редакторами різних медіа, слідкує за коментарями на вже згаданому YouTube, а також залишив свої контакти під чужим іменем на офіційній сторінці гурту в соціальній мережі Instagram, аби відповідати на запитання. Хоча, варто зазначити, що це радше суб'єктивне враження, адже під час особистої розмови сам Аміль відмовився від цього статусу.

3.3.2.КурганРам.

⁸⁰ Agregat - Л. О. Т. О. С. [Електронний ресурс] // Блаженное село. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=X7G5ibGMQuc>.

Брат-близнюк Аміля – Раміль. Один з засновників гурту. Разом з Євгеном виступає і творить під псевдонімом Курган (в деяких кліпах уточнює, який саме Курган (Рам)), в соціальних мережах також використовує цей псевдонім. Дуже часто його плутають з Амілем і навпаки, в коментарях під їхніми відео на медіа платформі YouTube ця тема дуже часто згадується. Йому належить авторство таких треків, як «Лове», «ЙАУ», «Сексуальні акорди». Загалом, дуже важливим є усвідомлення того, що псевдонімом Курган підписується дві різні людини з кардинально різним підходом до творчості. Загалом складається враження, яке перетворюється в одну з гіпотез, що саме Раміль відповідальний за сатиристичність, комічність та карикатурність в спільних треках гурту. Зрозуміти це можна завдяки аналізу його сольної творчості, а також того, як він сам себе позиціонує.

Так, наприклад, трек «ЙАУ» подібний до діссу⁸¹, а сам виконавець мімікрує під образ репера старої школи⁸², вдягаючись у мішкуватий одяг, який вважався стильним серед реперів дев'яностих в Америці. Сам кліп також переповнений візуальними посиланнями до «модних» музичних кліпів, втім виконаний в досить примітивному і бюджетному варіанті, враховуючи культурні коди: литовські номери, кепка «Pokemon», дешевий діловий костюм, постер Playboy, ковдра з квітковим узором. Це поєднання «силянського» контексту разом з кліпом про багате і стильне життя у візуальній складовій треку призводить до дуже комічного результату, виконавець наче щиро вірячи, що живе таким «модним» життям замінює усі складники цього дорого і недоступного дешевими альтернативами. Також, сам текст треку переповнений претенціозними формулюваннями, наприклад «Суржик зробив модним я», «Я урок вам преподав», «В репе роль короля» а

⁸¹ Дісс (скорочення від англійського слова disrespect – неповага) – жанр в хіп-хопі, якому приманне вираження неповаги до опонента, явища чи напрямку шляхом написання треку, переповненого образами та/чи вираженням власних переваг автора над критикованим.

⁸² Під терміном стара школа, я маю на увазі хіп-хоп культуру США 1990-2000 років, її учасників, а також певні супроводжуючі елементи цієї культури, зокрема одяг, аксесуари, постановку кліпів та тексту, тощо.

також критикою, спрямованою до абстрактного «ню скулу»⁸³, яку супроводжує зверхнє ставлення виконавця. Загалом, говорячи саме про архетип «силяна», то в цьому треці (а також кліпі) він повністю відсутній, хоча прослідковується апеляція до локального культурного контексту, а також, безперечно, використовується суржик.

Те саме стосовно архетипу «силяна» можна сказати і про іншу композицію Раміля «Сексуальні акорди»: його там немає. Як трек, так і кліп не пов'язаний з селом і буттям в ньому. Текст представляє собою історію про підліткове бажання зустрічатись з дівчиною, задля чого ліричний герой готовий на все: «музикальна школа вмєста футболу, лиш би побачить девку голай», «я падружусь з гітарою, щоб дєвок мутить», «хочу быть з ней парою, встречаться я предложив»⁸⁴. Візуально ж, кліп дуже схожий на підвид творчості гурту «Хит лета», він увесь переповнений літніми «тригерами»: шорти, велика кількість різноманітних гавайських сорочок, босі ноги, пісок, сонячні окуляри.

Узагальнюючи, можна сказати, що в сольній творчості Кургана Раміля архетип «силяна», а також теми села практично ігноруються, якщо не враховувати лише кількох притягнутих аргументів за: локальний культурний контекст, а також суржик. Втім, аналізуючи творчість Раміля стає очевидним, що він робить великий акцент на висміюванні та мімікрії трендів, як візуальна складова, так і сам текст переповнені комічних елементів, які дуже просто зчитуються аудиторією і викликають гумористичну реакцію слухачів.

3.3.3.КурганМан.

Євгеній Володченко, він же Жека, третій і останній учасник гурту. Його авторству належать такі композиції, як «Крик души», «Соплива осень», «любопытство», «Бібліотека странных знаний», «Квантовый суржик», «Білий

⁸³ Під цим терміном, швидше за все, автор має на увазі молодих виконавців, які почали свою кар'єру після становлення Кургана і Агрегата у якості впізнаваних представників українського хіп-хопу.

⁸⁴ Курган - Сексуальні акорди [Електронний ресурс] // Блаженное село. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=mTG1NJ8vu4M>.

шум», «Шепоче». Саме йому приписують «нову щирість» і більшість уваги медіа звернено саме на нього і його сольний проект Курган. В медіа та соціальних мережах прослідковується особливо компліментарне ставлення до виконавця. Втім, перші згадки Жеки окремо від гурту не пов'язані з початком його сольної творчості: першим його сольним треком сміливо можна вважати кліп «Крик Душы»(2014), втім окремої серйозної згадки в медіа він удостоюється у матеріалі сайту bit.ua(2017), в якому йдеться про мікстейп «Деган». В статті Олесь Ніколенко неіронічно називає учасників гурту майбутнім української музики:

Мы все разные, но спасет нас не торжество «державної мови». Нас спасут Курган и Агрегат⁸⁵.

Загалом, через велику кількість уваги саме до Жеки, починає складатись помилкове враження, що гурт починає по-трохи розпадатись. Втім, це лише непідтверджена гіпотеза. Також, прослідковується тенденція, коли редактори різних медіа інколи нехтують згадками про сам гурт, віддаючи перевагу сольній творчості. Втім, цю тенденцію частково можна пояснити, адже зараз існує велика кількість нових реп гуртів, які актуальні та популярні і про яких існує небагато інформації в медіа.

Потрібно все ж визнати, що Євген дійсно кардинально відійшов від творчості гурту і ця різниця прослідковується в кожній пісні. Порівнюючи сольну творчість кожного з учасників з творами гурту загалом, можна впевнено сказати, що саме у Євгена є уявлення щодо розвитку творчості та її поглиблення, що легко прослідковується як у текстах, так і у візуальному втіленні. В той час, як інші два учасники все ще займаються трікстерством, Жека шукає нові сенси, зв'язки та експериментує. Цікавим також є те, що свідомо чи ні, цей розподіл пропонують самі учасники в одному зі своїх відео-анонсів концерту – «Социальное начало»: відео представляє собою короткий

⁸⁵ Ніколенко О. Селюки «Деган»: как новый микстейп Кургана и Агрегата изменил украинский рэп [Електронний ресурс] / О. Ніколенко, В. Вітовська // Bit.ua. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://bit.ua/2017/03/kurgan-degan/>.

трек, в якому перший куплет(читає Жека) представляє собою критику суспільства(«Ми нічтожества двадцять першого столетія»), екзистенції(«Ми створені для того, щоб заповнюють каналізацію», «борьба за життя не еволюція, це націй деградація»), прогрес(«[...] модернізацію»), маргіналізацію в соціуму(«я не БОМЖ, а король просто проспав каронізацію», відбувається на фоні безхатьків), у другому ж куплеті(читає Раміль) звучить реакція на перший: «Нєт, ти дебїл, що ти тут [...] мелиш, ми тебе позвали снять прїгласенїє, а ти тут серйозну [хрєнь] стелиш». Та все ж, це можна пов'язати лише з несвідомим, адже учасники могли просто розділили слова таким чином і вони могли бути написані не для когось конкретного.

Також, повертаючись до гіпотези стосовно того, хто найбільше впливає на спільні проекти: завдяки порівнянню підходу до творчості кожного з учасників окремо, а також порівнянню перших спільних робіт(«Лове», «Кровавий кулак») та останніх(«Габелі», «Под столом», «Талісман») можна зробити тезу-припущення:

Спершу керуюча роль належала Рамілю, що проявляється в притаманному саме йому критично-гумористичному стилі та висміюванні трендів(«ЙАУ»), після появи сольної творчості Жеки(«Бібліотека странных знаній»), в творчості гурту починає прослідковуватись перехід у менш гумористичне та більш серйозне та емоційне(«Под столом», «Габелі»).

Втім, мушу також згадати, що ця теза може бути несправедливою і сумнівною, адже уся їхня спільна творчість – продукт усіх учасників, кожен вклав в кожен з треків щось своє. Хоча, не можна відкидати припущення, що перехід керуючої ролі відбувається на підсвідомому рівні.

3.4.«Квантовий суржик».

Протягом дослідження я дійшов до висновку, що мініальбом «Квантовий суржик» варто вважати переродженням Євгенія Володченка як виконавця. Незважаючи на назву, у альбомі помітно менше суржику ніж у

інших композиціях як окремого виконавця(КурганМан), так і гурту загалом. Також, важливим є те, що нецензурна лексика майже не з'являється у треках. Очевидним є те, що виконавець шукає себе і той формат, який буде комфортним не лише йому, але й можливо медіа, які зможуть частіше залучати його у спільні проекти та рекламувати та писати про його творчість. Саме в цьому альбомі Курган максимально віддаляється від усієї попередньої творчість, практично обриваючи свій символічний зв'язок з гуртом, йдеться не про припинення спільної з Амілем та Рамілем творчості, але про розрив з архетипом «силяна», яка проявляється як в тексті: серйозність тематики, практична відсутність гумористичного, велика кількість метафор, так і іміджево: після виходу сольного проекту загалом, та цього альбому зокрема важко буде причислювати виконавця лише до «низового» жанру люмпен-репу. Символічним також є трек «Запах Железа», який за своєю формою та змістом нагадує загробну розмову, ліричний герой знаходиться у немісці, яке символізовано приглушеними звуками, наче з пустоти і розмовляє з неназваним закадровим персонажем, який більше ніде не з'являється:

– Шо? Де я? Коли все случилось? Ілі ще нічого не случилось? Якщо так, то тоді за ким я щас наблюдаю?

– Це ти.

– Все время був?

– Нет. Кто був до цього – непонятно. А може, це ти був, просто ми ще не можем це понять. Если поймеш ти, то і ми зможем в усьому цьому розібратся⁸⁶.

При прослуховуванні треку складається враження, що це надгробна промова до себе самого з минулого, таке собі підкріплення зміни образу чи навіть усього ліричного герою, адже для героя композиції складним виявляється визнати себе в собі, що можна стверджувати наведеного вище діалогу. Видається, що цією піснею автор наче стверджує, що старого його уже не має, йому немає місця в новому «квантовому мірі», яким символізує собою новий етап творчості виконавця. Про відмову від себе старого йдеться також і

⁸⁶ Запах железа [Електронний ресурс] // Genius. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://genius.com/Kurgan--lyrics>.

в наступних рядках: *«Не обарачуйся по вазможності, даже если почувши, що я от боли корчуся»*⁸⁷.

⁸⁷ Там само.

ВИСНОВКИ

Узгальнюючи усе вище сказане, можна прийти до списку висновків та тез, деякі з яких, все ще залишаються непідкріпленими гіпотезами, які, на жаль, неможливо підтвердити чи спростувати через малу кількість доступної інформації, яку, в свою чергу, знають лише виконавці і без прямої співпраці з авторами розкриття потенціалу цих тез неможливе.

Актуальність.

Протягом дослідження я стикнувся з рядом проблем, які напряду пов'язані з відсутністю дослідницько-теоретичної бази загалом, та україномовної зокрема. З великої кількості опрацьованих матеріалів велика кількість джерел була англо- та російськомовною, що підштовхує до висновку, що українських досліджень в подібній вузьконаправленій сфері дуже мало або ж вони важкодоступні. Зокрема, мало інформації стосовно сприйняття поняття архетипу в масовій та медійній культурі. В той час, як в іноземному науковому дискурсі вже є базовий матеріал або ведуться дослідження проявів та формування архетипності в новітній масовій культурі (телебачення, інтернет, музика), українські дослідники все ще вивчають ці прояви в художній літературі. Більше того, не лише наукова спільнота відстає від загальносвітових тенденцій, але й публіцистична та журналістська сфери не встигають відслідковувати новітні тенденції: незважаючи на досить довгу та плідну творчу кар'єру гурту Курган і Агрегат, лише кілька медіа говорять про них, як про серйозних виконавців, зокрема «Слух», «Vit.ua» та «muzmara». Наукових же статей та досліджень про подібну мікроісторію або її альтернативи мені знайти не вдалось. Втім, це може бути великою помилкою, адже саме подібні прояви альтернативних течій зазвичай змінюють дискурс. Саме тому потрібно більше уваги приділяти подібним проявам, хоча, відверто

кажучи, потрібно також визнати, що мікроісторію, яка відбувається тут і зараз набагато важче досліджувати, а також не завжди доцільно.

Окрім того, важливим відкриттям протягом дослідження було співставлення творчості Люмпен-репу, «Жлоб-арту», а також часових рамок та можливих стимулів, які в кінцевому етапі повпливали на творчість обох напрямів. Мова йде про гіпотезу, описану у Вступі та підпункті 1.4: Революція Гідності 2014 року була спровокована не лише політичною і соціальною кризами, але й культурною, адже приблизно в той же час у різних регіонах України групи людей почали займатись творчістю зі схожою метою, швидше за все, не підозрюючи про існування одне одного⁸⁸, що в свою чергу свідчить, про своєрідне культурне відродження, яке появляється в появі окремого музично субнапрямку, а також спричинене уже згаданими політичною та соціальною кризами (див. пункт 1.4).

Архетип.

Відверто кажучи, тема архетипності в роботі досліджена неповно. Справедливим було б сказати, що ця робота є радше невеликим дослідженням та аналізом творчості гурту Курган і Агрегат, а також спробою дати пояснення тому, яке саме місце в музичній індустрії він займає. Після довгого аналізу та дослідження, я прийшов до висновку, що, уникаючи поняття Люмпен-реп, запропонованого Юрієм Бондарчуком, Курган і Агрегат можна сміливо віднести до категорії альтернативної музики, адже останнім часом вони почали віддалятися від хіп-хопу і шукати нові форми творчості, включно з початком сольної творчості.

Якщо ж говорити саме про репрезентацію архетипу селянина в творчості гурту, можна впевнено сказати, що вона присутня і легка для сприйняття як серед музичних критиків та журналістів, так і серед звичайних слухачів. Шляхом дослідження теоретичної частини, а також аналізу творчості я дійшов

⁸⁸ Бондарчук Юрій, Український Люмпен-реп.

висновку, що основними елементами проектування образу «силяна» є не стільки пряме текстуальне обігрування і акцентування, скільки вмiле використання і оприявлення культурних кодiв загалом, та стереотипних уявлень стосовно вихiдцiв з сiл зокрема. Суржик, нецензурна лексика, нетривiальнi метафори та простi тексти пiсень, якi дуже легко та швидко закарбовуються в пам'ятi, вiзуальний супровiд трекiв та деконструкцiя жанру, в якому творять виконавцi – цi елементи є визначними для «силяна», вони не творять його, але окреслюють його форму, надаючи йому фiзичного свiдомого прояву. Говорячи про те, чи є «силян» Кургана i Агрегата саме архетипом чи все ж потребує iншої назви, важко знайти однозначну вiдповiдь, все залежить вiд того, як саме ми окреслюємо це поняття. Втiм, як на мене, архетиповiсть цього лiричного героя пiдтверджується перш за все тим, що уявлення про нього сформованi, мабуть, у кожного громадянина України через велику частку сiльського населення, а також постiйне навиювання несвiдомих стереотипiв про нього шляхом масового мистецтва та великих медiа. Знову ж таки, головним пiдтвердженням цього є iснування такого феномену, як Люмпен-реп, представники якого дуже часто використовують тi ж засоби для зображення образу сiльського жителя. Втiм, ключова рiзниця мiж гуртом Курган i Агрегат та усiма iншими представниками жанру полягає в феноменi «новоi щиростi», яка, в свою чергу, призводить до поєднання та взаємозамiни мiж образом та виконавцем, адже, незважаючи на те, що гурт уже давно почав плавно вiдходити вiд сiльської тематики i її повну вiдсутнiсть в останнiх пiснях, люди досi сприймають КiА «силянами», що вiдмежовує пояснення «силяна» лише образом.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

- 1) Agregat - Л. О. Т. О. С. [Електронний ресурс] // Блаженное село. – 2017.
– Режим доступу до ресурсу:
<https://www.youtube.com/watch?v=X7G5ibGMQuC>.
- 2) Studance 2016 Інтерв'ю - Курган и Agregat [Електронний ресурс] // WeMake. – 2016. – Режим доступу до ресурсу:
https://www.youtube.com/watch?v=sZdUt1jG7Hk&ab_channel=WeMake.
- 3) ZMOVA: Курган у Національній бібліотеці імені Вернадського [Електронний ресурс] // kontrabass promo. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=WNGjoJR2BJM>.
- 4) Дзюбишина-Мельник Н. Суржик і суржикізми: стилістичні ресурси / Наталія Дзюбишина-Мельник. // Наукові записки НаУКМА. – 2010. – №111. – С. 16–20.
- 5) Запах железа [Електронний ресурс] // Genius. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://genius.com/Kurgan--lyrics>.
- 6) Злотникова Т. Архетип как код массовой культуры / Т. Злотникова, В. Мазиллов, Г. Нажмудинов. // Ярославский педагогический вестник. – 2015. – №6. – С. 195–203.
- 7) Критичний реалізм "Жлобарту". // Сучасне мистецтво. – 2013. – №9. – С. 99–106
- 8) Курган - Сексуальні акорди [Електронний ресурс] // Блаженное село. – 2020. – Режим доступу до ресурсу:
<https://www.youtube.com/watch?v=mTG1NJ8vu4M>.
- 9) Курган & AGREGAT - Пострижись як в прошлый раз [Електронний ресурс] // Блаженное село. – 2018. – Режим доступу до ресурсу:
<https://www.youtube.com/watch?v=h7yYABEKQIU>.

- 10) Курган & Agregat ft. Даша Астафьева - Талісман [Електронний ресурс] // Блаженное село. – 2020. – Режим доступу до ресурсу: https://www.youtube.com/watch?v=7Hp0_Quf4lo.
- 11) Курган & Agregat. Зе Интервьюер. 13.12.2018 [Електронний ресурс] // Зе Интервьюер. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=n3JoEGrzBDk>.
- 12) Курган & Agregat про Дашу Астаф'єву, село і момент з брудними трусами / Альберт #9 [Електронний ресурс] // hromadske. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=AM9te4ltgnc&t=1s>.
- 13) Курган feat Agregat & Даша Астафьева & Сир - Gabeli [Електронний ресурс] // Блаженное село. – 2019. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=K6IQsIfl6Iw>.
- 14) Курган x John Deere x MC Режисьор x MC Сварка - Деган [Електронний ресурс] // Oleg Babak («перезалив» з Блаженное село). – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=OKWl5brw8TE>.
- 15) Масенко Л. Між мовою і язиком / Лариса Масенко. – Київ: Видавничий дім "Києво-могилянська академія", 2011. – 135 с
- 16) Мусієвський В. Додаток 1. коментарі на YouTube [Електронний ресурс] / Владислав Мусієвський // Google Docs. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: https://docs.google.com/spreadsheets/d/12YvwMNTIG0E9GA5LM_i_zV93ztSyPZCFdS3bOc-iu1A/edit?usp=sharing.
- 17) Ніколенко О. Селюки «Деган»: как новый микстейп Кургана и Агрегата изменил украинский рэп [Електронний ресурс] / О. Ніколенко, В. Вітовська // Bit.ua. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <https://bit.ua/2017/03/kurgan-degan/>.
- 18) Панімаш Д. Де місце «Курган & Агрегат»: чи є перспектива у найщиріших реперів країни [Електронний ресурс] / Даниїл Панімаш //

- Слух. – 2018. – Режим доступу до ресурсу:
<https://slukh.media/texts/kurgan-agregat-timeless/>.
- 19) Слободянюк П. Чому репер Курган — головний художник у сучасній українській музиці [Електронний ресурс] / Павло Слободянюк // Слух. – 2019. – Режим доступу до ресурсу:
<https://slukh.media/texts/kurgan-biblioteka-win/>.
- 20) Словник української мови: в 11 тт. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. — К.: Наукова думка, 1970—1980.
- 21) Статистика переглядів YouTube-каналу «DZIDZIO» [Електронний ресурс] // DZIDZIO. – 2021. – Режим доступу до ресурсу:
<https://www.youtube.com/c/dzidzio/about>.
- 22) Статистика переглядів YouTube-каналу «MONATIK» [Електронний ресурс] // MONATIK. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: https://www.youtube.com/c/MONATIK_official_channel/about.
- 23) Статистика переглядів YouTube-каналу «NKofficial» [Електронний ресурс] // NKofficial. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/c/NKofficial/about>.
- 24) Статистика переглядів YouTube-каналу «Океан Ельзи» [Електронний ресурс] // Океан Ельзи. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/c/okeanelzyofficial/about>.
- 25) Статистика переглядів YouTube-каналу «Оля Полякова» [Електронний ресурс] // Оля Полякова. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/c/PolyakovaOfficial/about>.
- 26) Статистика переглядів YouTube-каналу «Тіна Кароль» [Електронний ресурс] // Тіна Кароль. – 2021. – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/c/TinaKarol/about>.
- 27) Томіленко Л. М. Суржик як об’єкт наукових досліджень і дискусій / Л. М. Томіленко. // Мовознавство. – 2014. – №4. – С. 69–81.

- 28) Фан-клуб - "Курган та Агрегат", "Ріанобой" [Електронний ресурс]
// Суспільне Суми. – 2016. – Режим доступу до ресурсу:
<https://www.youtube.com/watch?v=OLTNXMEgyaw&t=646s>.
- 29) Ціхоцький І. Антисуржик: у пошуках мовної ідентичності / Іван Ціхоцький. // Вісник Львівського університету. – 2012. – №57. – С. 364–366.
- 30) Epstein M. Russian Postmodernism: New Perspectives on Post-Soviet Culture / M. Epstein, A. Genis, S. Vladiv-Glover. – New York: Berghahn Books, 2016. – 602 с. – (1).